

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ויקרא, ג' ניסן, ה'תשל"ב

חלק ב – יוצא-לאור לש"פ תזריע, ראש חודש ניסן, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לזכות

התמימים התאומים

מנחם מענדל ושולם דובער דוד שיחיו

לרגל הכנסת לעול המצוות

ב' ניסן, ה'תשע"ט

ולזכות אחיהם ואחותם

לוי יצחק אברהם, שמואל נח וחי' מושקא

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יהודה וזוגתו מרת ימית שיחיו אַלמקייס

ולזכות זקניהם

ר' דוד וזוגתו מרת רבקה שיחיו פרץ

ב

בי"ה, י"ג שבט תשי"ד
ברוקלין

מרת ... תחי'

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער שרייבען אַז אין דעם טאָג כ"ח שבט ווערט אייער זון ... ש"י אַ בר מצוה און איר בעט אַ ברכה. איר שרייבט אָבער ניט דעם עיקר, אויף וואָס פאַר אַ אופן מען האָט עם צוגעגרייט צו דער בר מצוה, און וואָס פאַר אַ כלים עס זיינען געמאַכט געוואָרען צו אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך, וואָרום השם יתברך וויל אַז יעדער אידען זאָל זיין גוט און דעריבער האָט ער — ברוך הוא — אָנגעוויזען אין אונזער הייליקער תורה וואָס עס זיינען די וועגען צו אויפנעמען דאָס גוטע, און דאָס זיינען דער אויפפירען זיך און לעבען לויט דער תורה און מצות, און עס איז אַ הייליקע פליכט פון די עלטערען אויף צו צוגרייטען זייערע קינדער אַז זיי זאָלען וויסען דעם דורכאויס **מוז** צו אויפפירען זיך אַזוי, וואָס מיט דעם גרייטען עלטערען צו זייערע קינדער צו זיין גליקליכע אין לעבען, איד האָף אַז ביז יעצט האָט איר אויך אַזוי געטאָן אַז אייער זון זאָל באַקומען אַ אידישען חינוך, און פון היינט אָן און ווייטער וועט איר נאָך מער טאָן אין דעם, און מען קען זיך ניט באַנוגענען מיט לערנען ניט מער אַ שעה אָדער צוויי דורכן וואָך, און מען דאַרף אויסניצען און אַוועקגעבען מער צייט אויף לערנען און צו וויסען וואָס מער פון אונזער תורה הק', און השי"ת זאָל מצליח זיין אייך און אייער מאַן שיחיו צו האָבען פון אייער זון ש"י פיל אידישען נחת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
המזכיר

[תרגום חפשי]

במענה לכותבה שביום כ"ח שבט יה"י בנה ... ש"י "בר מצוה", ומבקשת ברכה. אך אינה כותבת את העיקר — באיזה אופן הכינוהו ל"בר מצוה", ואלו כלים נעשו כדי לקבל ברכות השם יתברך; כי השם יתברך רוצה שלכל יהודי יהי טוב, ולכן הוא — ברוך הוא — הראה בתורתנו הקדושה מה הן הדרכים לקבל טוב זה, שהם ההתנהגות והחיים ע"פ התורה והמצות; וחוב קדוש הוא של ההורים — להכין את ילדיהם שידעו ע"ד ה**כר** מוחלט זה להתנהג כן, כי ע"י מכינים ההורים את ילדיהם להיות מאושרים בחיים. תקוותי שגם עד עתה עשתה כן, שבנה יקבל חינוך יהודי, ומהיום והלאה תעשה בזה עוד יותר; והרי אי אפשר להסתפק בלימוד של לא יותר משעה או שתיים במשך השבוע, אלא צריכים לנצל ולהשקיע יותר זמן בלימוד וידיעת כמה שיותר מתורתנו הק'. והשי"ת יצליח אותה ואת בעלה שיחיו לקבל מבנם ש"י רוב נחת יהודי. בברכה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תזריע, ראש חודש ניסן הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ ויקרא, ג' ניסן, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויקרא).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוצה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גר", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ה אדר שני, ה'תשע"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. כטי שבט תשט"ו
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק וארא, ונהניתי לקרות בו אשר משתתף בשיעורים הנלמדים ברבים בנגלה ובחסידות וכן בהתועדות של אני"ש, ובודאי גם להבא יעשה כזה ובתוספת כי מעלין בקדש, וכמו שכתוב במכ', ומובן שהתועדות יום ההילולא בכלל זה.

כבקשתו אזכיר אותו וכל ב"ב שיחיו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לנחת אמיני שהוא נחת יהודי חסידותי, ובודאי מצדו יחזק וירחיב הצנור והכלים לזה שהם עניני תורה ומצות, ועל פי המבואר בכמה מקומות באגרות הקדש לרבנו הזקן הנה צריכים להשפיע על זולתו בסביבתו הקרובה ואפילו הרחוקה לקרבם לתורה ולמצותי שזה מרבה וממהר בסייעתא דשמיא בהנוגע לעצמו ולב"ב, ומסוגלים ימי חדש אדר וניסן לעבודה זו כי הם חדשי הגאולה וכמרה"ל, והסדר הוא — גאולת פורים שעדיין עבדי אחשוורוש אנו אבל רואים נסי השי"ת לאחר שעומדים בנסיון וכמ"ש ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ומזה באים לגאולה האמיתית והשלימה — כימי צאתך מארץ מצרים שבחדש ניסן אראנו נפלאות במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

ברכה ובפ"ש המשתתפים בהשיעורים.

א

מוה"ר שלמה: רוזנפלד, בני ברק. אגרת נוספת אליו — אג"ק חט"ז אגרת ו'כט. מעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

אדר וניסן... חדשי הגאולה וכמרה"ל: ראה מגילה ו, סע"ב. שמו"ר פט"ו, יא. ובכ"מ. שעדיין עבדי אחשוורוש אנו: מגילה יד, א. וש"נ.

וכמ"ש ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה: אסתר ג, ב.

כימי צאתך מארץ מצרים... אראנו נפלאות: מיכה ז, טו.

יג. בנוגע ליום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ידוע הפתגם⁹¹ שאמר אז: "איך גיי אין הימל, און די כתבים לאַז איך אייך דאָ"⁹². ובהקדים, שב' הפיסקאות שבפתגם הנ"ל אינם ענינים נפרדים, אלא הם באים בהמשך אחד ובחדא מחתא, ועד שהם ענין אחד — שאע"פ שהוא עולה השמימה, הנה עי"ז שמשאיר לנו כאן את ה"כתבים", יש לנו אותו בעצמו.

וההסברה בזה⁹³ — ע"פ מה שמצינו בנוגע להקב"ה שהכניס את עצמותו בתורה, כמאמר "אנא נפשי כתבית יהבית", ולכן ע"י לימוד התורה הנה "אותי אתם לוקחים" (כנ"ל (ס"ג) בנוגע לענין ד"ויקרא"); ומזה מובן גם בנוגע לצדיקים (ובנדו"ד, כ"ק אדנ"ע, בעל ההילולא) ש"דומין לבוראם"⁹⁴, שהכניסו את עצמותם בתורתם, ולכן, עי"ז שהשאיר את ה"כתבים", לוקחים אותו.

יד. ויש להעיר אודות דבר פלא (ומסתמא כמה שמו לב לכך⁹⁵) אודות זמן ההסתלקות של כ"ק אדנ"ע — במוצאי ש"ק ויקרא:

איתא בגמרא⁹⁶: "מת בערב שבת סימן יפה לו, במוצאי שבת וכו'". ואעפ"כ, היתה הסתלקותו של כ"ק אדנ"ע במוצאי שבת דוקא. ועד"ז בנוגע לרבינו הזקן, שהסתלקותו היתה במוש"ק דשמות.

ופלא גדול יותר — שמדגישים ומדייקים שההסתלקות היתה במוצאי שבת, שהרי לכאורה היו יכולים לציין רק את היום בחודש: כ"ד טבת וב' ניסן, או עכ"פ לכתוב "אור ליום א'", ואעפ"כ, מדייק הצ"צ וכותב⁹⁷ שהסתלקות רבינו הזקן היתה "במוש"ק דשמות", ועד"ז מדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר וכותב⁹⁸ שהסתלקות אדנ"ע היתה "במוצש"ק ויקרא".

הביאור בזה — שהדיוק בגמרא הוא "סימן יפה לו", ואילו נשיאי ישראל אינם דואגים לעצמם, אלא לצאן מרעיתם כו' — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 33 הערה 8.

טו. והנה, כשם (שיש לומר בדרך אפשר) שישנם חילוקים בין רבותינו נשיאינו, מצינו לפעמים שיש שייכות מיוחדת בין רבי לרבי (נוסף על השייכות הכללית של כל רבותינו נשיאינו זל"ז), ע"ד פתגם

95) חסר קצת (המו"ל).

96) כתובות קג, ב.

97) מענה לשון בתחילתו. פס"ד בסופו.

98) חנוך לנער ע' 16.

91) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' קיג.

92) = הנני עולה השמימה, ואת

ה"כתבים" הנני משאיר לכם כאן.

93) ראה גם תר"מ חמ"ט ע' 251. וש"נ.

94) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

החסידיים⁹⁹ בנוגע להצ"צ ואדמו"ר מהר"ש: "אחד באחד יגשו"¹⁰⁰, שרומז על הסתלקותם ביום י"ג בחודש, בגימטריא "אחד": "אחד" (י"ג) בניסן — הסתלקות הצ"צ, ו"אחד" (י"ג) בתשרי — הסתלקות אדמו"ר מהר"ש, וכפי שרואים בפשטות בהנהגת הצ"צ, שתמיד היתה לו שייכות מיוחדת עם אדמו"ר מהר"ש.

וע"ד השייכות המיוחדת שמצינו בין יעקב ליוסף — אלה תולדות יעקב יוסף¹⁰¹:

בביאורי הזהר¹⁰² (דרושי רבינו הזקן "אשר דרש דרש . . לפניו בניו שי" — כמ"ש בדרך השער) על הפסוק "אלה תולדות יעקב יוסף", הובא מארז¹⁰³ "כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף", ומבאר, שטעם הדבר הוא לפי שיוסף הוא השלימות של יעקב, כי, עניניו של יעקב הם באצילות, וכיון שמצד העילוי שבדרגת יעקב, יש צורך שעניניו יומשכו גם בכי"ע, רוצה יעקב שעניניו יומשכו גם בכי"ע, אלא שענין זה נעשה ע"י יוסף, שממשיך את עניניו של יעקב מאצילות לבי"ע.

והענין בזה:

עבודתו של יעקב היא לימוד התורה, כמ"ש¹⁰⁴ "יושב אהלים", "אהלו של שם ואהלו של עבר"¹⁰⁵, שהו"ע החיבור דתושב"כ ותושבע"פ (ככל הפירושים שבזה)¹⁰⁶, ועד ללימוד פנימיות התורה, שהרי לימוד נגלה דתורה הי' גם לפניו, כמארז¹⁰⁷ "מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם . . אברהם זקן ויושב בישיבה הי' . . יצחק זקן ויושב בישיבה הי' וכו'", ואילו עיקר החידוש של יעקב — בחיר (ומובחר) שבאבות¹⁰⁸ — הוא בלימוד פנימיות התורה.

אך ההמשכה בעולם היא ע"י יוסף — כמ"ש¹⁰⁹ "ויוסף הורד מצרימה", ועד שהי' בבית האסורים¹¹⁰, ואח"כ הנה "מבית האסורים יצא למלך"¹¹¹,

(99) ראה "כרם חב"ד" גליון 1 (תשרי תשמ"ז) ע' 60. ס' "לשמע און" ע' פא.
 (100) איוב מא, ח.
 (101) וישב לו, ב.
 (102) לאדהאמ"צ — ויחי כט, ד ואילך.
 (103) ב"ר פפ"ד, ו. הובא בפרש"י עה"פ.
 (104) תולדות כה, כז.
 (105) פרש"י עה"פ.
 (106) ראה אה"ת עה"פ (כרך א) — קמה, ריש ע"ב, כרך ד — תתכא, רע"א).
 (107) יומא כה, ב.
 (108) ראה שעה"פ תולדות כז, כה. וראה גם ב"ר רפע"ו. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמו, ב. קעא, ב.
 (109) וישב לט, א.
 (110) שם כ, ואילך.
 (111) קהלת ד, יד ובפרש"י.

המעלה והחשיבות שהכסף הוא מארץ ישראל, ולאידך, לא יהי' שום חשש בדבר.

ויש להודיע זאת היכן שנוגע הדבר — בארץ ישראל, כדי שיהיו זהירים בכך.

ועד שנזכה לזמן ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים¹⁷⁰, שאז לא יהיו כל ההגבלות הנ"ל, כיון שכולם יהיו נאמנים על תרומות ומעשרות, כיון שאפילו עם הארץ אינו משקר בשבת¹⁷¹; ומשבת יומשך זה גם במוצאי שבת, שאז אומרים "אל תירא עבדי יעקב"¹⁷².

[לאחרי שערכו "שבע ברכות", שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות "שבע ברכות" נוסף, ואמר, שאם הכלה לא נמצאת, יאמר בינתיים עוד ענין בפירוש רש"י. ואח"כ התחיל לנגן "אי וואַדיעמיע כו""]

כה. הביאור מדוע מתחיל הכתוב בקרבנות נדבה, ולא בקרבנות חובה — כי, פרשת הקרבנות באה בהמשך לשמיני למילואים, שאז בודאי לא עברו על חטא שיתחייבו עליו קרבן, ולאידך, בודאי השתדלו מיד להביא קרבנות נדבה. ובענין זה מודגשת חביבותם של ישראל לגבי אומות העולם, שלכן מאריך רש"י¹⁷³ בכך ש"ויקרא" הוא לשון חבה (בניגוד ל"ויקר" שנאמר אצל בלעם) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁷⁴ בלקו"ש חי"ז ע' 9 ואילך.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניעקאָוואָ".]

(170) תמיד בסופה.
 (171) ירושלמי דמאי רפ"ד.
 (172) ראה לקו"ת בלק עב, ב.
 (173) ריש פרשתנו.
 (174) בשילוב המשך הביאור בשיחת ש"פ צו, ושיחת ש"פ ויקרא תשל"ג.

כו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

ובעמדנו בחודש ניסן, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל¹⁶⁵ — הנה מבלי הבט על המעמד ומצב דעתה שיש יהודים שמתביישים ומתפעלים מהגוי כו',

— בה בשעה שכל החשבונות שצריך להתפעל מהגוי באים מהיזה"ר, ועז"נ¹⁶⁶ "והסיר ה' ממך כל חולי", כדרשת חז"ל¹⁶⁷ "זה יצה"ר", "זו צנה", וב' הפירושים קשורים זב"ז, כיון שהשורש לכל החטאים שמצד היצה"ר הו"ע הקרירות כו' (כפי שמבאר כ"ק אדנ"ע במאמר ד"ה והסיר גו' וד"ה חמישים שערי בינה תרנ"ג¹⁶⁸) —

יצאו בני"י מכל המדידות וההגבלות שבאים מצד היצה"ר, ויפעלו על עצמם שלא להתפעל מהגוי, ותתבטל הגזירה כו', ועד שתתבטל גזירת הגלות,

ובניסן זה עתידין להגאל — אתחלתא דגאולה,

— שהרי לעת-עתה עומדים עדיין עוד לפני אתחלתא דגאולה, ואדרבה: חשכת הגלות הולכת ומתגברת כו' ("טיפער, פינסטערער און שוואַרצער") —

ע"י משיח צדקנו, שיבנה מקדש במקומו, ורק אח"כ יקבץ נדחי ישראל, להוציא את כל אחד מישראל מהגלות, ואז דוקא תהי' הגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש.

כו. וכאן המקום להבהיר:

יש שמועה, שבין אלו שבאים לכאן, ישנם כאלו שרוצים להביא עניני מאכל וכו' מארץ ישראל, כדי לפעול עי"ז קירוב הדעת וכו'.

אמנם, כיון שעניני מאכל מארץ ישראל חייבים בתרומות ומעשרות, ויש כאלו שאינם יודעים זאת, לכן, כדי שלא לבייש כו', מוטב שלא להביא לכאן עניני מאכל שחייבים בתרומות ומעשרות, אלא רק ענינים שאין עליהם שאלה כו'.

והרי יש עצה לזה — להביא את הכסף מארץ ישראל (ע"ד מ"ש¹⁶⁹ "וצרת הכסף וגו'"), ולקנות בו עניני מאכל בחוץ לארץ, שאז תהי'

(165) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(166) עקב ז, טו.

(167) ויק"ר פט"ז, ח.

(168) סה"מ תרנ"ג ע' רסא, ע' ער ואילך.

(169) פ' ראה יד, כה.

— והיינו, שכיון שהי' תחילה בבית האסורים, הנה דוקא עי"ז יצא למלוך, ע"ד מארז"ל¹¹² "הזית הזה כשכותשין אותו מוציא שמנו", כמבואר¹¹³ בנוגע ליי"ט כסלו, שהוצרך להיות ענין המאסר, ודוקא לאחרי פעטרבורג התחילה עיקר ההפצה של ויושב תורת החסידות —

באופן ש"יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ"¹¹⁴, ועד ש"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים"¹¹⁵, וכדאיתא בגמרא¹¹⁶ "שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים, אחת כו' ואחת כו', ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא".

אמנם, אע"פ שלכאורה הנהגת יעקב והנהגת יוסף הם שני סוגי הנהגות שונות זמ"ז, ועד שיש ריחוק הערך ביניהם — הנה כשמתבוננים בפנימיות הענינים רואים שענינם אחד, ועד שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, כיון שענינו של יוסף הוא להמשיך את ענינו של יעקב מאצילות לבי"ע, ודוקא עי"ז נעשית השלימות של יעקב.

טז. וכן הוא בנוגע לענין של יעקב ויוסף המדובר כאן (כ"ק אדנ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר) — שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף:

אע"פ שכשמתכלים בשטחיות נדמה שהיו אצלם הנהגות שונות, ובהפסק זמן ומקום בינתיים וכו' — הנה כשמתבוננים בפנימיות הענינים רואים שזהו באמת ענין אחד, וכפי שרואים בגלוי במאמרים, שכו"כ מהם הם באופן שחוזרים ומתבארים אותם ענינים, אלא שלאחרי הסתלקות "יעקב", התחיל "יוסף" לתרגם את הדברים בשבעים לשון¹¹⁷, כדי להביא את המעיינות חוצה, שיהיו בגלוי לכל אחד מישראל באופן שיוכל להבין כו'.

וענין זה התחיל מיד ביום ההסתלקות — ב' ניסן, כמדובר כמ"פ¹¹⁸ שמלך בן מלך אינו צריך משיחה¹¹⁹, כיון שמשיחת האב מועילה גם עבור הבן, ולכן, מיד ברגע ההסתלקות של האב, נוטל הבן את הנשיאות, ועוד לפני¹²⁰ כלשון הכתוב "וזרח השמש ובא השמש", היינו, שעוד לפני ש"בא השמש" כבר "זרח השמש", כמארז"ל¹²¹ "עד שלא שקעה שמשו של כו' זרחה שמשו של כו'".

(112) מנחות נג, ב.

(113) סה"ש תורת שלום ריש ע' 26.

(114) מקץ מב, ו.

(115) ויגש מז, יד.

(116) פסחים קיט, א.

(117) ראה גם (111) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(118) קהלת א, ה.

(119) ראה יומא לח, ב. קה"ר עה"פ.

(120) ראה יומא לח, ב. קה"ר עה"פ.

(121) ראה יומא לח, ב. קה"ר עה"פ.

ועי"ז מבטלים את החסרון שבמיתתן של צדיקים, כי, אע"פ שאמרו רז"ל "שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו"¹²², ועד ש"קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן ביהמ"ק"¹²³, הנה עי"ז שישנו תחילה הענין ד"זרח השמש", הרי זה פועל ש"יהפכו ימים אליו"¹²⁴, היינו, שיום ההסתלקות גופא נעשה יום של התחלת הנשיאות, ובאופן נעלה ביותר — שנמשך אור נעלה ביותר שמצד גודל מעלתו נקרא בשם "אסתלק"¹²⁵, ונמשך למטה, בנשמה בגוף דוקא.

יז. וזהו גם הקשר עם מוצש"ק פ' ויקרא, ולפנ"ז, מוצש"ק פ' שמות (שבו היתה הסתלקות של רבינו הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד) — שבשניהם מודגש ענין התורה:

פ' שמות — שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה¹²⁶,

ופ' ויקרא — שהו"ע הקריאה בתורה (כנ"ל ס"ג), שעי"ז נעשה היחוד של בני" עם הקב"ה, ובזה גופא — לא רק לימוד נגלה דתורה, שעל ידו נעשה היחוד של גליא בגליא, גליא דישאל עם גליא דקוב"ה, אלא גם לימוד פנימיות התורה, סתים דאורייתא, שעל ידו נעשה עיקר היחוד באופן סתים בסתים, סתים דישאל עם סתים דקוב"ה¹²⁷.

יח. וההוראה מזה:

יש לעסוק בהפצת המעיינות חוצה,

לכל לראש — כהפירוש הראשון בזה, פירוש הצ"צ¹²⁸, שלמטה מחב"ד הרי זה כבר ענין של "חוצה", והיינו, שצריך להמשיך את ההבנה וההשגה של חסידות "חוצה" — במדות שבלב, ועד למחשבה דיבור ומעשה בפועל,

ולאח"ז צריך להמשיך את ה"מעיינות" שיגיעו לכל אחד מישראל, גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב של "חוצה" כפשוטו.

וע"י העבודה דיפוצו מעינותיך חוצה באים לשלימות הגילוי דפנימיות התורה שיהי' לעתיד לבוא, שאז יקויים היעוד "ונגלה כבוד

(122) ר"ה יח, ב.
 (123) איכ"ר פ"א, לו.
 (124) ראה ירמ"י לא, יב. זכר"י ח, יט.
 (125) רמב"ם ה' תעניות בסופן.
 (126) ראה ת"מ — סה"מ באתי לגני.
 (127) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' ח"א ע' יג.
 (128) ראה גם ת"מ חמ"ט ע' 400. וש"נ.
 (122) ראה זח"ב פז, א. רמב"ן בהקדמתו
 עה"ת. יונת אלם פכ"ט. פלח הרמון שכ"ב
 פ"א. של"ה שטז, א. ועוד.
 (127) ראה זח"ג עג, א. אג"ק אדמו"ר
 מוהרי"צ ח"ג ע' תקלה.
 (128) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תנה. וראה גם ת"מ חמ"ט ע' 400. וש"נ.

שבנ"י הם "מאמינים בני מאמינים"¹⁵⁶, כך, שהאמינו בגאולה עוד לפני שמשה רבינו בא אליהם¹⁵⁷.

וכיון שגם בזמן הגלות ישנו אצל בני" ענין האמונה, לכן "קוב"ה אשתכח בינייהו".

ומה שמצינו שבזמן הגלות "קוב"ה סליק לעילא"¹⁵⁸ — הרי זה רק בנוגע לדרגא דקוב"ה, אבל בנוגע לדרגא ד"שכינה", הנה "בכל מקום שגלו שכינה עמהם"¹⁵⁹, וכמ"ש¹⁵⁹ "השוכן אתם בתוך טומאותם".

כה. המשך הביאור בפירוש רש"י בפ' פקודי ד"ה "המשכן משכן", "רמז למקדש שנתמשכן כו"¹⁶⁰, שגם משכון שלא בשעת הלואה, אלא לאחר שלא פרעו החוב (לאחר שחטאו) נקרא משכון — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א¹⁶¹. ואח"כ אמר:

וכאן רואים דבר נפלא בנוגע למעלתן של ישראל:

ובהקדים — שכאשר הבן חמש למקרא שלומד בפירוש רש"י אודות ה"מקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל", יתחיל לברר ולשאול: מתי הי' חורבן ביהמ"ק? — יאמרו לו, שהדבר אירע לסוף שמונה מאות וחמישים שנה¹⁶² (שתי שנים פחות ממנין "ונושנתם")¹⁶³.

ואז תסמרנה שערות ראשו ויתמה: מה קורה כאן?! במשך כל השנים שלפני החורבן עברו בני" כו"כ עבירות, ומבלי הבט על כל החטאים, לא החריב הקב"ה את ביהמ"ק, אלא השאירו על מכוננו שנה לאחר שנה!

וטעם הדבר — בגלל שבמשך כל השנים הנ"ל המתין הקב"ה שבנ"י ישובו בתשובה, כיון שבטח והאמין בהם שסוכ"ס "לא ידח ממנו נדח"¹⁶⁴; ורק לאחר שראה שכלו כל הקיצין... לא היתה לו ברירה, והוצרך לקחת את ביהמ"ק בתור "משכון".

(156) שבת צז, א.
 (157) ראה פרש"י שם ג, יח.
 (158) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, ב.
 (159) אחרי טז, טז.
 (160) שיחת ש"פ ויק"פ ס" (לעיל ע' ...).
 (161) לקו"ש ח"א ע' 176 הערה 6.
 (162) פרש"י ואתחנן ד, כה.
 (163) ע"פ ש"ב יד, יד. וראה תניא
 (164) ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

התכלית דיצי"מ היא מ"ת, כמ"ש¹⁴⁶ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", ובמ"ת ה' הענין ד"וירד ה' על הר סיני¹⁴⁷, ביחד עם כל הפמליא של מעלה¹⁴⁸, שזהו ענין המרכבה, ולכן נתתקנו כל עניני הפסח במספר ארבעה, כנגד ד' רגלי המרכבה.

ובהמשך לזה, הנה כאן המקום להזכיר עוה"פ אודות "מבצע מצה"¹⁴⁹,

— שהרי שלושים יום לפני החג צריך כבר לעסוק בהלכות החג¹⁵⁰, ועאכו"כ עתה, כשנמצאים כבר לאחרי ר"ח ניסן —

שיש להמשיך ולעסוק בזה, לדבר ולהדפיס כו', והעיקר שיבוא למעשה בפועל — שמספר היותר גדול של יהודים יקבלו מצה שמורה לחג הפסח.

כג. בהמשך להאמור אודות מעלתן של ישראל — דובר אודות מיהו יהודי.

* * *

כד. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

הסיבה לכך ש"אע"ג דישראל בגלותא קוב"ה אשתכח בינייהו" היא — בגלל שגם בזמן הגלות ישנו אצל בני"ה הענין הרביעי: "אשלים מהימנותא בארעא" — כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא¹⁵¹ שענין האמונה הוא בשלימות תמיד אצל בני"ה, אלא שלפעמים הרי זה באופן של שינה, אבל גם אז ישנו ענין האמונה כו'.

וכפי שמצינו בנוגע ליצי"מ — ש"גם צדה לא עשו להם"¹⁵², "שלא אמרו האיך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכו, הוא שמפורש בקבלה¹⁵³ זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"¹⁵⁴, ועד שגם בהיותם במצרים, הנה כשמשה רבינו אמר להקב"ה "והן לא יאמינו לי"¹⁵⁵, אמר לו הקב"ה שאין האמת כן, כיון

הוי' וראו (באופן של ראי' דוקא) כל בשר (נשמות בגופים) יחדיו כי פי הוי' דיבר⁶⁸, ועד ש"מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹²⁹, וכמבואר בלקוטי לוי יצחק בפרשתנו¹³⁰ ב' הדרגות שבזה: (א) "מלאה הארץ דעה את הוי'", (ב) "כמים לים מכסים",

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו — "דוד עבדי נשיא להם לעולם"¹³¹, בקרוב ממש.

* * *

יט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויקרא אל משה וגו' אדם כי יקריב וגו' (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

כ. הביאור בפירוש רש"י "אדם כי יקריב מכס"⁶⁰, "כשיקריב, בקרבנות נדבה דיבר הענין", "אדם", "למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל ה' שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל",

— דכיון שנאמר "אדם .. מכס", אי אפשר לפרש שנאמר "כי יקריב", לשון רשות, לפי שמתאים גם לנכרים שקרבנם אינו חיוב אלא רשות (כי "מכס" היינו בני"ה דוקא), או לקטן שהגדיל ורוצה להקריב קרבן על עבירה שעבר בקטנותו (כי "אדם" אינו מדגיש כלל ענין הגיל, כמו "איש", ולכן אין לפרש שקאי על קטן שהגדיל), ועכצ"ל ש"בקרבות נדבה דיבר הענין".

אבל עפ"ז מספיק שנאמר "מכס", אבל "אדם", "למה נאמר" (שהרי ההוכחה שלא מדובר אודות קטן שהגדיל היא מזה שלא נאמר "איש", ולא מזה שנאמר "אדם")? ולכן מפרש רש"י: "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל ה' שלו וכו'" (ולא "שהי' יחידי בעולם", כי הקרבת הקרבן היתה לאחרי חטא עה"ד, שאז כבר לא ה' יחידי בעולם), כי תיכף כשנברא נעשה הכל שלו, ובמילא גם אח"כ לא פקע קנינו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹³² בלקו"ש חי"ב בתחלתו.

* * *

(129) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מים הוא בחי' דעת תחתון, עיי"ש בארוכה. מלכים בסופן. (131) יחזקאל לז, כה. (130) הערות לזו"ג ע' רט. ושם: "דעת את ה' הוא בחי' דעת עליון .. כמים לים מכסים צו.

וש"נ. (146) שמות ג, יב ובפרש"י. (147) יתרו יט, כ. (148) ראה תנחומא תשא כא. שמו"ר פ"ג, ב. פמ"ב, ה. פמ"ג, ח. (149) ראה גם (150) ראה שו"ע אדה"ז שם רסתכ"ט. (151) פי"ח ואילך. (152) בא יב, לט. (153) ירמ' ב, ב. (154) פרש"י עה"פ (בא שם). (155) שמות ד, א.

כא. בהערות אמו"ר על הזהר דפרשת השבוע¹³³, מבאר מאמר הזהר¹³⁴ "זכאין אינון ישראל דבכל אתר דאשתכחו קב"ה אשתכח עמהון וקב"ה אשתכח ביניהון ומתפאר בהו בישראל וכו', ולא עוד אלא דישראל אשלים מהימנותא בארעא", וז"ל:

"הכפל אשתכח עמהון אשתכח ביניהון, והשינוי עמהון ביניהון, י"ל, אשתכח עמהון — בבחי' מקיף, אשתכח ביניהון — בבחי' פנימי", — כמובן בפשטות ש"עמהון" פירושו רק עמהם, אבל לא בתוכם, היינו, בבחי' מקיף בלבד, שזהו בזמן הגלות, וע"ד מארז"ל¹³⁵ "גלו לאדום שכינה עמהם"; ואילו "ביניהון" שפירושו בתוכם, באופן פנימי, קאי על זמן הבית —

"בבחי' מקיף ("עמהון", הרי זה) מצד חסד וכי מצד הריבוי בלי גבול שבחסד הרי זה נשאר בבחי' מקיף] . . בבחי' פנימי ("ביניהון", הרי זה) מצד גבורה, כי מצד גבורה [שהו"ע הצמצום ומיעוט] הוא התלבשות בפנימיות [ע"ד הענין ד"אלקינו"]. וכן בשרש, גלגלתא, חסד דעת"י — מקיף, ח"ס, גבורה דעת"י — פנימי". ונוסף לזה ישנו הענין ד"מתפאר בהו בישראל, ת"ת, ובשרש, קרומא דאורא". ונמצא, שג' ענינים אלו הם "כל הג' קוין חג"ת".

ולאח"ז ישנו ענין נוסף: "ולא עוד אלא דישראל אשלים מהימנותא בארעא" — "הוא מל' הנקראת אמונה, בארעא דוקא, כי מל' היא ארץ [משא"כ שאר הספירות, ובפרט ז"א, נק' שמים] . . אשלים כו', אשלים דוקא, כמו אנכי שלומי אמוני ישראל¹³⁶, שקאי על מל' שהיא המשלמת את הג' קוין, ג' רגלי המרכבה, ומל' היא הרגל הרביעי".

אך עדיין צריך להבין:

בהמשך מאמר הזהר נאמר: "וישראל שלימו דשמא קדישא אינון, וכד ישראל אשתלימו בעובדיהו כביכול שמא קדישא אשתלים, וכד ישראל לא אשתלימו לתתא בעובדיהו ואתחייבו גלותא, כביכול שמא קדישא לא שלים לעילא וכו'".

ועפ"ז אינו מובן איך אפשר לומר ש"בכל אתר דאשתכחו (גם בזמן הגלות) קב"ה אשתכח עמהון וכו'" — בה בשעה שהענין הרביעי שפועל

(133) לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' קע.

(135) ספרי ס"פ מסעי. וראה מגילה כט,

א.

(134) ח"ג ד, ב.

(136) שמואל"ב כ, יט.

שלימות המרכבה ("דישראל אשלים מהימנותא בארעא") חסר לכאורה בזמן הגלות?

וכפי שיתבאר לקמן.

כב. בהמשך לענין ד' רגלי המרכבה — מצינו גם בחג הפסח כמה ענינים שהם במספר ארבע דוקא¹³⁷, כמו ארבעה בנים, ארבע קושיות וכו', וא' הביאורים בזה — שהם כנגד ד' רגלי המרכבה¹³⁸.

ולכן, ע"פ נגלה אין הכרח שיהיו ארבע קושיות, אלא יכולים להיות גם חמש, כפי שמצינו ברמב"ם¹³⁹ קושיא חמישית ששאלו בזמן הבית: "שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי",

ולאידך גיסא מצינו בכ"מ¹⁴⁰ ששאלו רק שלש קושיות, ועד שמצינו בגמרא¹⁴¹ ש"אמר לי' רב נחמן לדרו עבדי' עבדא דמפיק לי' מרי' לחירות ויהיב לי' כספא ודהבא, מאי בעי למימר לי', אמר לי', בעי לאודווי ולשבוחי, אמר לי' פטרן מלומר מה נשתנה (היינו, שלא זו בלבד שאין צורך לשאול הקושיות עצמם, אפילו קושיא אחת, אלא אין צורך אפילו בהקדמה לד' הקושיות: "מה נשתנה הלילה הזה לכל הלילות"), פתח ואמר עבדים היינו";

ואילו התקנה לשאול ד' קושיות דוקא היא — בגלל שע"פ קבלה נוגע מספר ד', כנגד ד' רגלי המרכבה.

ועד"ז בנוגע ללשונות של גאולה — שיש ד' לשונות של גאולה: "והוצאתי", "והצלתי", "וגאלתי" ו"ולקחתי"¹⁴², וכנגדם הם ד' הכוסות¹⁴³. ואף שישנו גם לשון חמישי, "והבאתי"¹⁴⁴, וזהו גם המקור להדעה שצ"ל גם כוס חמישי¹⁴⁵ — הרי בפועל שותים רק ד' כוסות, כנגד ד' לשונות של גאולה, כיון שצריך להיות בהתאם לד' רגלי המרכבה.

וטעם הדבר — לפי שענין המרכבה שייך במיוחד לחג הפסח, כי

(137) ראה גם ת"מ חנ"ו ע' 126. וש"נ.

(138) ראה סידור הארז"ל (קול יעקב)

בהגש"פ (בארבעה בנים). ועוד.

(139) הלי' חמץ ומצה פ"ח ה"ב.

(140) ירושלמי פסחים פ"י ה"ד, וברי"ף

ורא"ש — הובאו בהגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים ע' יג.

(141) פסחים קטז, סע"א.

(142) וארא ו, ר"ז.

(143) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב

סי"ד. וש"נ.

(144) שם, ח.

(145) ראה דעת זקנים מבעה"ת בא יב, ח.

השגות הראב"ד לרי"ף על המאור הקטן

פסחים שם. ארחות חיים ח"א הלי' פסח סי"ג

(בשם הראב"ד).